KŘÍŽ NA ROZCESTÍ

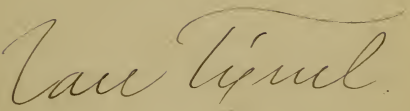

JAN TÝML

KŘÍŽ NA ROZCESTÍ

Básně

*

1927

VYDAL RUDOLF REJMAN V PRAZE

PG5038
.T96A6
1927x

Bože, povolal Jste mne mezi lidi,

hle, zde jsem — trpím a miluji.

Francis Jammes

Maliři

Jaroslavu Krátkému

ZHOR

DOMOV

U našich cest akáty voní,
v poledním slunci plá jalovec,
dětský smích v potocích zvoní,
v topoly zakleta horská ves.

Vrou města, slávou opíjí
v rozvlátých očí hovoru.
Do našich nocí zpívá dlouze flétna
a tiché šumění topolů.

Po smutných cestách básník k nám nechodí,
po mořích bloudí k neznámému cíli.
V snách sluncem neplá mu jalovec,
vzpomínkou nevoní akát bílý.

NOKTURNO

Hučí splav a na šalmaje hraje les,
zasněné kopce hledí do nebes,
v odraných jedlích touhou rostou,
zakleté oči mého kraje.

Srdce a hvězdy zapadly do dálav,
na strunách kytary moře snů pluje,
kouzelník půlměsíc v magickou jímá moc,
v prstencích tvých vlasů preluduje.

V melodii ticha dýchá noc.

ZKAZKA

Do jasné noci
černé oči svítí,
na nebi Orion,

básník sní,
básník musí sníti,
rusalky nad jezem zmlkl tón.

Velké, milé, černé oči,
ve vaší záři chtěl bych spočinout
až měsíc za řekou
bude se skrývat,
loupežník Orion
svým mořem plout.

Na lesních pasekách
až víly budou zpívat
a u studánky plaché srnky pít,
a v šero lesa hvězdy padat, splývat —
tu chtěl bych, oči,
na vás pomyslit.

Však přijde den, jak list váš bílý,
zapomeň, příteli,
snem nelze žít —.

Sněte, oči, sněte
a zkazky dětem vyprávějte,
když samy chcete zapomnít.

SVATEBNÍ

Veplul mi úsměv do očí,
bílý květ jabloní,
vy srdce dáváte
se zlatými prsteny.

Vy srdce dáváte
a zlaté prsteny,
kamarádi, kamarádi,
prsteny svatební.

Veplul mi úsměv do očí,
bílý květ jabloní,
kamarádi, kamarádi,
ať číše zazvoní.

Až číše zazvoní,
k pláči bude mi,
zčernal úsměv,
zčernal úsměv
květ mých bílých jabloní.

IMPROMPTU

Na stráních brunátní zlata smích,
černou zem potřísní
v krvavých krůpějích.

Za vesnicí, na rozcestí
na omšelém kříži
Ježíše Krista věnec tíží
z bodláčí a jeřabin.

V údolí, zapadlá do mlh a do olšin
Mže líně, pokojně teče:

Po lukách a polích
ponížený Kristus plouží se
a kříž svůj vleče.

KŘÍŽ NA ROZCESTÍ

ÚZKOST

Stěny holé —
stěny choré
o č i jdou
jen j d o u
jen j d o u

Sněženky od Tebe vadnou mi na stole
sněženky od Tebe vadnou mi na stole
ssají jich vůni žhavě smrtelnou

Hvězdy prší
nebe vzplá
n e b u d e
nikdy jasné
srdce mrazí
v těle žhne
duše hasne.

MRTVÁ

V mém srdci pěšinka bílá
a dvacet zjíněných bříz.
V těch břízách zjíněných
největší dar:
snů dvacet
dvacet jar
tam moje milá
uložila.

Nebude rána.
Nebude jara.
Před roky dvaceti
se narodila.
Aby dnes usnula
před mýma očima.

V mém srdci zaváta pěšinka bílá
a dvacet zmrzlých bříz.
V nich mrtvých dvacet snů dřímá.

STESK

Za hospodským stolem sedneš
a sny se zahalíš jak v oblohu dýmu.
Za hospodským stolem sedneš
a srdce opojíš vůní blínu.

Je den, je noc, však pro tebe není.
Se stolu padá prázdná číš.
Je den, je noc — pro tebe není.
A srdce? Nezemdlíš?

ROZLOUČENÍ

Mělas' mne ráda?
Měl jsem tě rád?
Bez na tvých ňadrech kvet,
v srdci zvad'.

Mělas' mne ráda,
Měl jsem tě rád,
však sebe dávat, sebe dát
není jen rozdat se.

V srdci mi hasne,
vadne náš sen.
Pěšinou polní sražena rosa.

Už spolu nikdy nepůjdem.
Řekni jen,
proč hvězda zazáří
a na zem klesá?

PODZIMNÍ

V svatozáři jinovatky
a snů kolem hlavy,
tak jsme spolu chodívali,
já a ty.

Jak první sníh padlý
na hřbitovní stráni,
roztálo se, rozplynulo
naše milování.

Jsou mrtvých svátky
a nebe je těžké
jak lidské svědomí.

Odrané topoly
modlí se nad námi.

VZKŘÍŠENÍ

Samotou táhne kohoutí klekání,
v bledé rty sasanek napadla rosa,
pěšinou z hor jde tiše svítání
a jitrem zvoní modlitba kosa.

Stříbrný rybník brázdí běl
tesklivých labutích šíjí,
jak měsíc, jenž mořem šel,
v studánkách srny pijí.

Slunce plá a v ranní záři
vzkříšení jara vyzvání.
S rzivého kříže na rozcestí schází
žena k lásky zmrtvýchvstání.

DAR

LÁSKA

Nevím jak se stalo,
že k tvým jsem přitisk' ústa svoje,
nevím jak se stalo,
že hlavu jsem vložil v tvůj klín.
Nad krajem táh' snad noci stín,
snad poledním sluncem plálo,
a jak do hor jaro, když leží ještě sněhy,
láska přijde k horám.

Nevím jak se stalo,
že ruce tvé hledám
a hlasem plným něhy
tvoje jméno volám,
ženo!

CIKÁNCE

Když v oči tvé jsem pohléd' zasněné,
to ruských dálek dýchla na mne tíseň
a odlesk bolu zastřený mou duší táh'
jak lesních samot píseň.

K těm tklivým hudby pramenům
jsem němě klesal, v bázni
tvých tónů trysku naslouchal,
jak mlknou, mrou a zas zní.

A v hloubi snů, jak v úsměv chrysanthem
bys vůni slzí zasil,
ston tvého žití srdce jal
a v jeho vryl se asyl.

DAR

Večera tichem mlhy jdou
a hvězdy utonou
v bílých snách.

Zoufalý měsíc
sřítil se nad vodou,
úpí ve vlnách.

Jde tulák večerem,
polem širým,
jdu, tulák, večerem,
polem širým
a noci závojem čiročirým
k tobě se připlížím,
svatá ty, něžná mezi ženami.

Jak dětských ohýnků dým
tě v písni podzimu políbím,
jenž vdech svou vůni zas
do luk a lesů.

Lásku ti nesu,
vzňala se
a hoří,
hoří
u nás na horách:

Kytičku vřesu —.

VÁNOCE

Vločka k vločce na zem padá,
na horách mrzne a sněží,
hluboko ve skalách kamzík střelen
kles' do protěží.

Sám a sám kleče v záplavě ohně
olovo slévám a slévám cín,
na tebe myslím a své sny
v stříbrný tavím dech květin.

ČERVEN

Tvé lůno, milenko, voní,
tělem vzdouvá,
z očí ti jiskří stříbrná touha
žít, oddaně ráda mít,
ráda, ráda.

Měsíc je smutný milenec,
ale dnes před námi
líbá se se všemi hvězdami,
matnými tóny molových písní
do noci třísní:
Milovat — milovat,
míti rád — míti rád.

Mezi nebem a zemí
uprostřed světa
láska vzkvétá
tisíci lidských srdcí.

TICHÉ ODEVZDÁNÍ

Pod tíhou marných snů dny tvé z popele jdou
smích tvůj jak bílý smích jabloní
zvad už a opadal
a vítr do dálek zavál peł.

Čekáš —
snivý princ z pohádky se asi zatoulal,
nepřišel —

a přece:
přijde, nečekán,
bude muž tvrdé dlaně,
do tebe vstoupí odhodlaně,
čistěji, než Bůh sám k Marii Panně.

Tvůj aby život neosiřel,
jak Panna Maria počneš pod srdcem.

TORSO

VÍDEŇ

J. S. Macharovi.

> Ve stínu modrých Alp jak by byl rozepiat
> koberec travnatý, svěží,
> a město obrovské jak žena luzných vnad
> tu na něm zhýřile leží.
>
> Machar, Tristium Vindobona.

Studenou bolestí studené země
zmrzlo mě srdce,
a když jsem, procitnuv,
pocítil prudký žeh prvního tání,
zřel jsem ji celou,
tu ženu zhýřilou, opilou, lehkou,
jíž ňadra lesknou se tam na Dunaji.

Žil jsem jí, obcoval tak jako muž,
cítil ji u srdce, tu ženu lehkou,
jež všecko nabídla
a všecko dala.

Srdce mně roztálo
a nahý prsů žár
z Schönbrunnů, museí
vyvrh' mne v Prater
a z něho, Machare,
Kahlenberg zřel jsem.

A Tvoje fatum
vzkřiklo mi do duše:

Machare —

— Vídeň —

— Kahlenberg —

na Dunaji!

»Ó, moje otčino . . .«

Tak jako kdysi Ty
(— mluvě Tvými slovy —)
pohléd jsem k severu
za lesy, za hory, mraky,
tak jako Tobě čpěl mi zas
z severu žurnálů loyální bombast
a frází bez citu otravný dým . . .

A to dnes, Machare,
Tvou bytost tahají v sobecké zápolení,
Tvé jméno píší do štítu vlasti!
V putykách k zalknutí kdedomováním —.
Dnes už tě nikdo nevolá z Vídně,
ó, moje otčino!

Mnoho se změnilo,
mnoho se změní,
jen život člověka
je bolest bez proměny.

A š 1924.

MADONNA DEL MARE

(In memoriam Bartoše Vlčka.)

Jak naše noci bezesné
noc jižní teskná je.
V údolí Madonny planou
slžičky Panny Marie.

»Proč neseš, poutníče,
sem srdce zrazené?
Pohleď, zda bolest tvá
kdy vyrovná se mé!«

V úskalí Madonny del mare
tisíc hrobů je.
A na nich krvácí
slzičky Panny Marie.

Abbazia 1926.

VZPOMÍNKA NA HEL

Památce * * *

Noc nad Baltem oči svírá,
v rytmu vln
Tvůj dech,
majáky
jak vlčí máky
hoří v obzorech.

Hvězd bílý stín
sněží v moři
květy kopretin,
po nábřeží
měsíc běží
smrt pluje s ním.

Sten a touha
s rtů Tvých splývá,
hlodá, hlodá ve mně.

Mlčí moře.
Mlčí země.

Černá labuť zpívá.

Gdansko 1927.

OBSAH

Z hor

9	Domov	9
10	Nokturno	10
11	Zkazka	11
12	Svatební	12
13	Impromptu	13

Kříž na rozcestí

17	Úzkost	17
18	Mrtvá	18
19	Stesk	19
20	Rozloučení	20
21	Podzimní	21
22	Vzkříšení	22

Dar

25	Láska	25
26	Cikánce	26
27	Dar	27
28	Vánoce	28
29	Červen	29
30	Tiché odevzdání	30

Torso

33	Vídeň	33
35	Madonna del mare	35
36	Vzpomínka na Hel	36

KŘÍŽ NA ROZCESTÍ
byl napsán v r. 1926
a vydán na podzim 1927 nakladatelem
R. REJMANEM V PRAZE,
ul. Karoliny Světlé číslo 17
v úpravě a s obálkou akadem. malíře
JAROSLAVA KRÁTKÉHO,
tiskem Občanské knihtiskárny
v Praze.
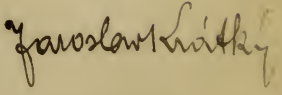
Kromě výtisků na papíře antik
vydáno 50 číslovaných exemplářů
na japanu, z nichž 20 vázáno
v kůži a autorem
podepsáno.